

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 19Co/281/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8613201933
Dátum vydania rozhodnutia: 22. 03. 2016
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Zlata Simková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2016:8613201933.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zlata Simkovej a členiek senátu JUDr. Jany Burešovej a JUDr. Moniky Juskovej v právnej veci žalobcu CD Consulting, s.r.o., so sídlom Politických väzňů 1272/21, Nové Město, 110 00 Praha 1, Česká republika, IČO: 264 29 705, právne zastúpeného Fridrich Paľko, s.r.o., so sídlom Grösslingova 4, 811 09 Bratislava, IČO: 36 864 421, proti žalovanej Y. R., nar. XX.XX.XXXX, bytom L.. Q. XXX/XX, XXX XX L., o zaplatenie 100,13 Eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Svidník č.k. 2C/97/2013-39 zo dňa 12.01.2015 jednohlasne takto

rozhodol:

Pripúšťa späťvzatie žaloby v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne v časti uplatneného zmenkového úroku vo výške 0,25 % denne, v tejto časti rozsudok súdu prvého stupňa zrušuje a konanie zastavuje.

Potvrďuje rozsudok v prevyšujúcej časti.

Žalobca nemá právo na náhradu trov vo vzťahu k zastavenej časti konania a ani na náhradu trov odvolacieho konania.

odôvodnenie:

Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvého stupňa“) napadnutým rozsudkom žalobu, ktorou sa domáhal zaplatenia sumy 100,13 eur s prísl. zamietol. Vyslovil, že žalovanej trovy konania nepriznáva a žalobcovi právo na ich náhradu.

Rozhodnutie právne posúdil podľa článkov 2 ods. 1, 3 ods. 1, 5 ods. 1,2,3 a 4, 7 ods. 1, 2 a 3 Nariadenia európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11.07.2007, ktorým sa ustanovuje Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu (ďalej len „Nariadenie“), § 75 zákona č. 191/1950 Zbierky, zákon zmenkový a šekový, ust. §§ 52 ods. 1 až 4, 53 ods. 1,2, 3 a 5, 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka (ďalej len „OZ“) a §§ 4 ods. 1,2 písm g), h), i) a j) a zákona č. 258/2001 Z.z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy.

Vychádzal zo zisteného, že žalobcom predložená zmenka spĺňa formálne náležitosti platnej zmenky, no aj napriek tejto skutočnosti podrobil súdnej kontrole aj dohodu o vyplňovacom práve zmenky vyplývajúcej zo Všeobecných úverových podmienok remitenta. Pri uzatváraní príslušnej úverovej zmluvy a v súvislosti s ňou aj vystavenie zmenky je treba hodnotiť ako spotrebiteľský právny vzťah, a preto je potrebné aplikovať aj normy na ochranu práv spotrebiteľov. Úverovú zmluvu, na zabezpečenie ktorej bola vystavená predmetná zmenka posúdil podľa zákona č. 258/2001 Z. z. o spotrebiteľských úveroch v znení účinnom v čase uzavretia zmluvy (v danom prípade od 01.12.2009 do 31.12.2009).

Vyslovil názor, že spotrebiteľovi sa musí poskytnúť ochrana pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami aj v prípade, ak sa uplatňuje právo zo zmenky. Stále je totiž potrebné aplikovať čl. 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS a chrániť spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami. Vychádzajúc z tohto princípu preto pri kolízii zmenkového práva so spotrebiteľskými právami žalovanej musí mať prednosť ochrana práv spotrebiteľa. Dohodu o vyplňovacom práve zmenky vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku s poukazom na § 53 ods. 1 OZ.

Predmetná zmluva o spotrebiteľskom úvere totiž nemá obligatórne náležitosti, ktoré sú uvedené v § 4 ods. 2 písm. g/, h/, i/, j/ zákona č. 258/2001 Z. z., čo spôsobuje, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, a teda spotrebiteľ má vrátiť len sumu poskytnutého úveru. Zmenka však túto skutočnosť nezohľadňuje a dokonca umožňuje aj vymáhať zmenkový úrok 0,25 % denne, čo je ročne 91,25 %. Nepochybne takýto zmenkový úrok je v rozpore so zásadou dobrých mravov, čo spôsobuje jeho neplatnosť (§ 39 OZ v náväznosti na § 3 ods. 1 OZ). Dohoda o vyplňovanom práve zmenky bola uvedená vo VÚP, teda formulári, ktorý spracoval právny predchodca žalobcu a žalovaná nemala možnosť ich ovplyvniť. Nepochybne teda táto podmienka nebola individuálne dojednaná a nepochybne spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach účastníkov v neprospech spotrebiteľa práve pre nezohľadnenie práv spotrebiteľa a umožnenie vymáhať plnenia, ktoré sú v rozpore so zákonom (či už pre spomínanú neplatnosť dohody o zmenkovom úroku alebo pre dôsledok chýbajúcich obligatórnych náležitostí zmluvy). Uvedená zmluvná podmienka je teda neplatná s poukazom na § 53 ods. 5 OZ. Ak je neplatná dohoda o vyplňacom práve blankozmenky, neplatná je aj samotná zmenka. Tento záver prijal aj vzhľadom na právny záver vyslovený v rozsudku Najvyššieho súdu SR 4Obo 161/2007 zo dňa 06.05.2008. V súvislosti s rozhodnutím v tejto veci poukázal aj na rozhodnutie ESD sp. zn. C 419/2011 zo dňa 14.03.2013 (Česká sporiteľňa proti Geraldovi Feichterovi). Dôležitý je aj list Európskej komisie z 25.04.2013 pod č. 2012/4165 adresovaný Slovenskej republike s upozornením na nedodržiavanie spotrebiteľského práva EÚ a výslovne v liste sa spomína v tejto súvislosti obchodná spoločnosť Pohotovosť. Poukazuje sa na jej praktiky, ktorými sa vymáhajú nezákonné pohľadávky založené na nekalých podmienkach a konkrétne sú spomenuté aj blankozmenky.

Dohodu o vyplňovacom práve blankozmenky a tým aj samotnú zmenku považoval za neplatnú aj pre obchádzanie zákona (§ 39 OZ). O obchádzanie zákona ide, ak právny úkon síce neodporuje výslovnému zneniu zákona, avšak svojimi dôsledkami sleduje ten cieľ, aby zákon dodržaný nebol. V danom prípade vystavením zmenky sa právny predchodca žalobcu snažil vyhnúť posudzovaniu platnosti úverovej zmluvy a aplikácii zákona o spotrebiteľských úveroch dôsledkom čoho je, že žalovaný by veriteľovi mal vrátiť len sumu poskytnutého úveru pre nedodržanie obligatórnych náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere. Takýto postup žalobcu nemôže požívať právnu ochranu (§ 3 ods. 1 OZ) a keďže žalobca si uplatnil právo výslovne zo zmenky a tú súd považoval za neplatnú, jeho žalobu zamietol.

O trovách konania súd rozhodol podľa § 142 ods. 1 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O.s.p.“). Žalobca bol neúspešný a úspešnej žalovanej žiadne preukázateľné trovy konania nevznikli, preto im súd trovy konania nepriznal.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie žalobca. Navrhol rozsudok súdu prvého stupňa zmeniť, návrhu na uplatnenie pohľadávky v celom rozsahu vyhovieť a priznať mu náhradu trov odvolacieho konania. V dôvodoch odvolania uviedol, že zo strany súdu jeho konaním, ako aj rozhodnutím, došlo k porušeniu práva Európskej únie, konkrétne k porušeniu čl. 4, 5 a 7 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11.07.2007. V danej veci žalovaný nedoručil súdu žiadnu žalobnú odpoveď v súlade s čl. 5 ods. 3 alebo 6 Nariadenia a preto bol súd povinný postupovať podľa čl. 7 ods. 3 Nariadenia. Prvostupňový súd uvádza vo svojom odôvodnení, že vo veci vykonal dokazovanie, avšak žalobca a ani žalovaný dokazovanie úverovou zmluvou, či ďalšími listinnými dôkazmi vôbec nenavrhli. Podľa ust. § 120 O.s.p. dokazovanie v sporovom konaní je ovládané prejednávajúcou zásadou, čo znamená, že súd vychádza len zo skutočností tvrdných účastníkmi a vykonáva len tie dôkazy, ktoré účastníci navrhli. Ust. § 120 ods. 1 O.s.p. in fine síce súdu umožňuje, aby v sporovom konaní vykonal aj iné dôkazy ako tie, ktoré navrhli účastníci konania, avšak tento postup je možné využiť len výnimočne, ak je vykonanie nenavrnutých dôkazov nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci a nevykonanie nejakého dôkazu môže byť príčinou toho, že súd nemôže rozhodnúť. Potreba vykonať ďalšie dôkazy musí vyplývať zo samotného doterajšieho dokazovania. V danej veci súd mohol a mal rozhodnúť o práve na úhradu zmenkovej sumy a jej príslušenstva len z predloženej zmenky. Z uskutočnených prednesov sporových strán počas písomnej fázy konania a vykonaného dokazovania

vykonaného na základe návrhov sporových strán nevyplývala potreba vykonať ďalšie nenavrnuté dôkazy. Mal za nevyhnutne uviesť, že nemá vedomosť o iných vzťahoch medzi pôvodným vlastníkom zmenky a vystaviteľom zmenky. Žalobca je vlastníkom cenného papiera (ma len zmenku) na základe indosamentu. Žiadne iné informácie, či dokumenty k zmenke nemá a v zmysle právneho poriadku ani nepotrebuje mať. Požadovanie iných dokumentov ako originálu zmenky je neprípustné a nezákonné. Predpokladom vydania rozsudku v tomto konaní bolo výlučne predloženie originálu zmenky. Zmenka je listinný cenný papier, ktorý inkorporuje právo žalobcu. Vo vzťahu k žalobcovi ako indosatárovi je preto jediným legitimizačným prostriedkom, ktorý nie je možné ničím iným nahradiť. Žalovaný mohol na základe čl. 5 ods. 3 a 6 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 vzniesť námietky voči zmenke a ak tak neurobil musia byť akékoľvek iné námietky odmietnuté, a to z dôvodu uplatnenia koncentračnej zásady konštruovanej týmto nariadením.

K rozhodnutiu dospel na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácie príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Zmenka je samostatným abstraktným záväzkom neakcesorickej povahy. Nie je možné ju spájať či podmieňovať inými okolnosťami než sú na zmenke uvedené. Súd prvého stupňa sa aplikáciou príslušných ustanovení o zmenke upravených v zákone č. 191/1950 Zb. vôbec nezaoberal a ignoroval predmet sporu. Mal za nevyhnutné zdôrazniť, že predmetom konania je výlučne zmenka a nie iný záväzkový právny vzťah. Žalobca v konaní uplatňuje bezpodmienečný záväzok žalovanej, že za zmenku zaplatí. Súd však vec posudzoval ako by išlo o bežný zmluvný záväzok, čo je neprípustné. Žalovaný vo všeobecnosti nie je oprávnený vznášať tzv. kauzálne námietky voči majiteľovi zmenky, ktoré vyplývajú z jeho vzťahov s pôvodným majiteľom zmenky. Keďže tak v sporovom konaní nemôže činiť žalovaný, tým menej tak môže činiť sám súd. Vo vzťahu k záveru súdu o tom, že dohoda o vyplňovacom práve blanko zmenky by mala predstavovať neprijateľnú zmluvnú podmienku uviedol, že zákon č. 258/2001 Z.z. pripúšťal, aby na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru bola vystavená zmenka. Limitovaná bola len výška zabezpečenia vo vzťahu k aktuálnej výške dlhu v čase jej vyplnenia. Prípustné sú akékoľvek zmenky, akékoľvek doložky a zároveň aj blanko zmenky s úpravou vyplnenia zmenky v dohode o vyplňovacom práve.

V konaní sa dospelo k záveru, že dohodnutý zmenkový úrok vo výške 0,25 % denne je v rozpore s dobrými mravmi, a teda v tejto časti považoval súd prvého stupňa zmenku za čiastočne neplatnú pre rozpor s dobrými mravmi. Zmenku pritom vystavil samotný žalovaný. Túto dobrovoľne podpísal a išlo o prejav jeho slobodnej vôle. Sadzba zmenkového úroku je napísaná na zmenke a bola mu známa v čase vystavenia zmenky. Žalovaný teda mal vedomosť o tom, že sadzba zmenkového úroku predstavuje 0,25 % denne a s takouto sadzbou zmenkového úroku jednoznačne súhlasil.

V konaní vedenom pod sp. zn. C-419/11, na ktoré súd prvého stupňa poukázal je riešená celkom odlišná prejudiciálna otázka, než by sa mohla týkať prejednávanej veci. Kauzálne námietky sú po indosovaní v zásade neprípustné. Zmluvný vzťah medzi žalovanou a remitentom je po indosovaní irelevantný. Navyše žalobcovi nie je známy obsah údajného zmluvného záväzku. Vzhľadom na úplnú samostatnosť, oddelenosť, nezávislosť zmenkového záväzku nie je možné hovoriť o tom, že zmenka je zmenkou podľa zákona o spotrebných úveroch a že tomuto zákonu odporuje. Zmenka uplatnená v tomto konaní má všetky zákonom predpísané náležitosti, a teda ide o platnú zmenku. Žalobcom uplatnený nárok je tak v celom rozsahu dôvodný.

Poukázal taktiež na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo 1839/2000 zo dňa 22. 8. 2002 a na rozsudky Okresného súdu Lučenec sp. zn. 13C 88/2013 zo dňa 13. 2. 2014, Okresného súdu Revúca sp. zn. 3C 8153/2013 zo dňa 6. 3. 2014, Okresného súdu Martin sp. zn. 8C 198/2013 zo dňa 11. 2. 2014 a rozsudok Krajského súdu Nitra sp. zn. 5Co 16/2010 zo dňa 3. 2. 2010 a Krajského súdu v Prešove sp. zn. 10Co/79/2013 zo dňa 05.09.2013

Žalobca si uplatnil trovy odvolacieho konania vo výške 16,60 eura bez DPH, za podané odvolanie a 8,39 eura bez DPH režijný paušál.

Žalovaná sa k odvolaniu žalobcu nevyjadřila.

Po rozhodnutí súdu prvého stupňa, písomnosťou zo dňa 21.12.2015 žalobca vzal späť svoj návrh na začatie konania v rozsahu zmenkového úroku vo výške 0,19 % denne v časti uplatneného zmenkového

úroku vo výške 0,25 % denne, čím si, ako uviedol, uplatňuje v konaní len zmenkový úrok vo výške 0,06 % denne, viac neuplatňuje zmenkový úrok vo výške 0,25 % denne, ale žiada súd priznať zmenkový úrok len v rozsahu 0,06 % denne.

Žalovaná na výzvu odvolacieho súdu nevyjadrila nesúhlas s týmto dispozičným úkonom žalobcu.

Podľa § 208 O.s.p., ak je návrh na začatie konania vzatý späť, keď už rozhodol súd prvého stupňa, ale jeho rozhodnutie nie je dosiaľ právoplatné, odvolací súd rozhodne o pripustení späťvzatia. Súd späťvzatie nepripustí, ak druhý účastník s tým nesúhlasí. Ak späťvzatie pripustí, odvolací súd zruší rozhodnutie súdu prvého stupňa a konanie zastaví.

Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) príslušný na rozhodnutie o pripustení späťvzatia v zmysle citovaného ust. § 208 O.s.p. ako aj na rozhodnutie o odvolaní žalobcu podľa § 10 ods. 1 O.s.p., pripustil späťvzatie žaloby v súlade s dispozičným úkonom žalobcu, v tejto časti rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a konanie zastavil.

V prevyšujúcej časti preskúmal odvolaním napadnutý rozsudok v rozsahu v akom bol napadnutý, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 212 O.s.p. bez nariadenia pojednávania v súlade s ust. § 214 ods. 1 a 2 O.s.p. s tým, že miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku zverejnil na úradnej tabuli súdu, ako aj na internetovej stránke dňa 15.03.2016 a zistil, že odvolanie žalobcu nie je dôvodné.

Odvolací súd sa stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia a len za zdôraznenie správnosti a k odvolacím dôvodom uvádza:

Predmetom konania je spor zo zmenky, ktorá plní zabezpečovaciu funkciu vo vzťahu k peňažnému záväzku žalovanej (vystaviteľa zmenky) vrátiť poskytnuté finančné prostriedky, vyplývajúce z Zmluvy o úvere č. 807900024 zo dňa 04.12.2009 (čo vyplýva z čísla uvedeného na zmenke, ktoré je zhodné s číslom zmluvy o úvere). Žalobca nadobudol práva zo zmenky indosamentom od remitenta zmenky POHOTOVOSTĚ, s.r.o., IČO 35 807 598, Pribinova 25, Bratislava (veriteľ). Zmenka bola vystavená podľa slovenského práva, miesto vystavenia i platobné miesto sa nachádzajú na území SR. Odvolateľ nespochybňuje v podanom odvolaní postavenie žalovaného ako spotrebiteľa.

V zmluve o úvere zo dňa 04.12.2009 okrem údajov potrebných na identifikáciu žalovanej (meno a priezvisko, bydlisko, dátum narodenia, rodné číslo, číslo občianskeho preukazu), iné údaje uvedené nie sú. Kolónky umožňujúce identifikovať žalovanú ako subjekt konajúci v rámci predmetu svojej obchodnej alebo inej podnikateľskej činnosti (obchodné meno, IČO, miesto podnikania, číslo živnostenského registra, iné oprávnenie ako živnostenský list) vôbec vyplnené neboli. Z iných konaní je pritom známe, že právny predchodca žalobcu subjekty podnikajúce, resp. vykonávajúce činnosť na základe iného ako živnostenského oprávnenia špecifikuje v zmluvách o úvere aj ich obchodným menom a prideleným identifikačným číslom. Za takejto situácie záver o spotrebiteľskom charaktere zmluvy o úvere má oporu vo vykonanom dokazovaní.

Odvolací súd nemá dôvod stotožniť sa s odvolacími námietkami spochybňujúcimi postup súdu prvého stupňa pri nariadení pojednávania a pri vykonávaní dôkazov.

V zmysle čl. 5 ods. 1 veta prvá a druhá Nariadenia európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu je písomné. Súd alebo tribunál nariadi ústne pojednávanie, ak to považuje za potrebné alebo o to požiada niektorá zo strán. Z uvedeného vyplýva, že Nariadenie nevyklučuje ústne pojednávanie a jeho potrebnosť ponecháva na úvahu súdu. Keďže súd prvého stupňa mal za to, že vo veci je nutné nariadiť pojednávanie, pričom Nariadenie nebráni uskutočneniu pojednávania, nie je možné postup súdu prvého stupňa vyhodnotiť ako priečiaci sa platným procesným predpisom. Z Občianskeho súdneho poriadku explicitne nevyplýva povinnosť súdu nariadiť pojednávanie formou uznesenia. Skutočnosť, že súd v danej veci pristúpil k nariadeniu pojednávania je zrejmá z predvolania účastníkov konania na pojednávanie, pričom predvolanie bolo riadne, včas doručené tak žalobcovi, ako aj žalovanému. Postupom súdu prvého stupňa nebola účastníkom odňatá možnosť konať pred súdom. Uvedený záver podporuje aj spoločné stanovisko občianskoprávneho Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd SR“) a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu SR č. 93/2015 zo dňa 20.10.2015,

v ktorom cit.: „Vo vzťahu k aplikácii nariadenia tak možno konštatovať, že toto nekladie žiadne prekážky v možnosti preskúmať doložené listiny súdom a je možné aplikovať všetky procesnoprávne princípy použiteľné v slovenskom právnom poriadku. Predovšetkým aplikáciu znalosti určitých okolností súdu z jeho činnosti (notoriety) a zohľadnenie ochrany slabšieho v konaní, či ochrany dobrých mravov. Z Nariadenia nevyplýva povinnosť súdu automaticky návrhu vyhovieť. Aj v prípade absencie aktivity žalovaného v konaní, pokiaľ súd vzhľadom na návrhu také skutočnosti, ktoré ho povedú k záveru o neprípustnosti návrhu, návrh zamietne, čo vyplýva priamo z čl. 4 bod 4.. Z procesného hľadiska teda k návrhu môže súd pristupovať s rovnakou mierou ingerencie, ako k akémukoľvek inému návrhu uplatnenému v konaní pred súdom, riadiac sa len osobitnými pravidlami týkajúcimi sa určitej časovej náročnosti v zmysle uložených lehôt podľa Nariadenia. Súd môže konať aj formou nariadeného pojednávania, nemusí to byť vždy len na základe návrhu účastníka, ale aj keď to sám považuje za potrebné.“

V tejto súvislosti ďalej odvolací súd pripomína, že Súdny dvor EÚ rozhodol, že možnosť súdu skúmať ex offo nekalú povahu podmienky predstavuje prostriedok vhodný zároveň na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice, teda zabránenie tomu, aby jednotlivý spotrebiteľ nebol viazaný nekalou podmienkou, a na prispenie k splneniu cieľa stanoveného v jej článku 7, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok prispievajúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, bod 28, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32).

Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 26, ako aj Cofidis, už citovaný, bod 33).

Je rozhodným konštatovanie, že aj pri nečinnosti spotrebiteľa má súd dbať o to, aby nevedomosť spotrebiteľa nebola na jeho úkor a vyvažovať tak práva a povinnosti oboch strán. (porov. uznesenie Najvyššieho súdu SR vo veci 6Cdo 1/2012). Ochrana, ktorú smernica priznáva spotrebiteľom, sa vzťahuje na prípady, v ktorých sa spotrebiteľ, ktorý s predajcom alebo dodávateľom uzavrel zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, zdrží namietania nekalej povahy tejto podmienky z dôvodu, že buď o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením alebo preto, že je odradený od ich uplatňovania z dôvodov nákladov, ktoré by malo za následok súdne konanie. (rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-473/00 zo dňa 21.11.2002, uznesenie Súdneho dvora EÚ vo veci C-76/10 zo dňa 16.11.2010) Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov.

Ani proces podľa nariadenia nie je vylúčený z pôsobnosti judikátov súdneho dvora a ex offo súdnej kontroly neprijateľnosti zmluvných podmienok. Inak by išlo celkom iste o konštrukciu s cieľom obísť princípy úniijného práva a o obohacovanie sa na úkor iného s popieraním vlastných princípov únie.

V súvislosti s odvolacími námietkami odvolací súd poukazuje na spoločné stanovisko občiansko-právneho kolégia Najvyššieho súdu SR a obchodno-právneho Najvyššieho súdu SR č. 93/2015 zo dňa 20.10.2015, podľa ktorého cit. „Ak navrhovateľ ako dôkaz osvedčenia uplatneného nároku doloží zmenu, platí bez ohľadu na povahu procesného nástroja, ktorý navrhovateľ použil, že:

1. pokiaľ z akýchkoľvek okolností v prejednávanej veci vyplynie konajúcemu súdu súvislosť s nekalou povahou, či neprípustnosťou uplatneného nároku, je tento ex offo povinný zabezpečiť prieskum nároku v intenciách možnej absolútnej neplatnosti úkonu, v ktorom má nárok základ;
2. pokiaľ súd nevzhľadne žiadnu nekalosť, či neprípustnosť predloženého návrhu, súd pristúpi k prieskumu uplatneného nároku v rozmedzí prípadne vznesených námietok zohľadňujúc ich rozsah a povahu pri rešpektovaní povinnosti posúdiť prípadnú absolútnu neplatnosť úkonov, ak to z vykonaného dokazovania vyplynie.

Ak je vystaviteľom zmenky spotrebiteľ, je možné túto skúmať až po úroveň dohody o vyplňovacom práve aplikujúcu právnu úpravu platnú a účinnú v čase, kedy bola zmenka vystavená. Aj v prípade, že nie sú podané kauzálne námietky vystaviteľom zmenky (bez ohľadu na to, či je spotrebiteľom), ktorý je na strane žalovaného, je možné preskúmať a podľa okolností prípadu posúdiť nárok na uplatnený úrok zo zmenky ako nárok uplatnený v rozpore s dobrými mravmi, ak výška uplatneného nároku podľa úvahy súdu takýto excès dosahuje.“

So zreteľom na uvedené, aj keď dlžník - spotrebiteľ nevznesie námietky proti zmenke, resp. jej vyplneniu, príp. uplatneniu práv zo zmenky, je súd oprávnený a zároveň povinný skúmať platnosť predmetnej zmenky a dohody o jej vyplnení, aktívnu legitimáciu majiteľa zmenky na uplatnenie práv zo zmenky, oprávnenosť postupu pri vyplňaní blankozmenky, a tiež nekalú povahu zmluvných podmienok, dohodnutých v spotrebiteľskej zmluve, na základe ktorej vznikol záväzok, ktorý zmenka zabezpečuje, a ktorou bolo vydanie zmenky predvídané. V prípade zistených nedostatkov je súd povinný tak, ako to správne urobil súd prvého stupňa, konštatovať rozpor práv uplatnených zo zmenky so zákonom. Ak má byť zabezpečené naplnenie cieľa sledovaného právnymi predpismi na ochranu spotrebiteľa, je nutné umožniť súdu skúmať charakter právneho vzťahu, na základe ktorého došlo k vystaveniu zmenky a v prípade zistenia, že ide o vzťah spotrebiteľský, podrobiť skúmaniu zmluvné podmienky z hľadiska ich neprijateľnosti. Ak by pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky súd nemal možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok či zhodnotiť platnosť zmenky samotnej, išlo by o neprijateľné zníženie právnej ochrany príslušnej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. Rigidná aplikácia § 17 Zákona zmenkového a šekového by spôsobila spotrebiteľovi nepríjemné ťažkosti pri až následnom možnom domáhaní sa ochrany svojich práv. Povinnosť všeobecného súdu posúdiť uplatnený nárok aj z hľadiska súladu s dobrými mravmi je zvýraznená v tých prípadoch, keď ju účastník konania výslovne namieta, musí však na ňu prihliadať aj v prípadoch, kedy takýto rozpor zistí súd sám pri prieskume ex offa, keďže na absolútnu neplatnosť úkonu súd musí prihliadať ex lege.

Odvolací súd taktiež nevidí dôvod na odklon od právnych záverov vyjadrených v rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 7Co 339/2014 zo dňa 26.2.2015, v ktorom uviedol cit: „V prejednávanej spore predmetom konania je nárok vyplývajúci zo zmenky indosovanej na žalobcu sídliacej v Českej republike, ktorý následne svoje práva vyplývajúce zo zmenky uplatňuje pred súdom Slovenskej republiky v rámci európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu upraveného Nariadením Európskeho parlamentu a Rady č. 861/2007 z 11.7.2007. Článok 4 Nariadenia upravuje zjednodušený a v zásade písomný spôsob vedenia konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu s cieľom zjednodušenia prístupu k spravodlivosti. Žalobca začne konanie vyplnením príslušného tlačiva a jeho zaslaním na súd. Pokiaľ by súd nemal na základe vyplneného tlačiva k dispozícii všetky potrebné dôkazy pre rozhodnutie vo veci, môže žalobcu vyzvať k doplneniu tlačiva a na iné úkony tiež použitím príslušného tlačiva. Znenie Čl. 4 Nariadenia môže vzbudiť dojem, že súd nemá k dispozícii iné dôkazné prostriedky ako príslušné tlačivá a v zásade nemá možnosť oboznámiť sa s inými písomnými dôkazmi, napr. so spotrebiteľskou zmluvou. Takýto výklad je ale nesprávny. Cieľom Nariadenia č. 861/2007 totiž nie je obmedziť sudcov pri zadovážení si dôkazov potrebných pre rozhodnutie vo veci, ale umožniť im využívanie technických a iných prostriedkov v záujme toho, aby dokazovanie prebehlo čo najjednoduchším a najmenej zaťažujúcim spôsobom. Z Čl. 8 a 9 uvedeného nariadenia jednoznačne vyplýva, že aj v konaniach s malou hodnotou sporu je zachovaná možnosť sudcu vykonávať potrebné dokazovanie a nariadiť ústne pojednávanie, pokiaľ to považuje za potrebné. Zjednodušená forma konania podľa tohto nariadenia je preto plne zlučiteľná s judikatúrou Súdneho dvora, ktorá prikazuje sudcom ex offa prihliadať na nekalosť zmluvných podmienok v spotrebiteľských zmluvách. Európske konanie vo veciach s nízkou hodnotou sporu sa riadi za predpokladu, ak nie je ustanovené inak, procesným právom členského štátu v ktorom sa konanie vedie, čo priamo vyplýva v Čl. 19 Nariadenia č. 861/2007.

Občiansky súdny poriadok ako základný procesný predpis platný na území Slovenska v ustanovení § 120 upravuje dôkaznú povinnosť. Ustanovenie § 120 ods. 1 O.s.p. umožňuje súdu výnimočne vykonať aj iné dôkazy ako navrhujú účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. V danom prípade žalobcom predložená zmenka má svoj základ v dohode o vyplňovaní práve zmenky obsiahnutej vo všeobecných úverových podmienkach právneho predchodcu žalobcu. Za takejto situácie súd prvého stupňa musel z úradnej povinnosti skúmať, či medzi právnym predchodcom žalobcu a žalovanou došlo k uzatvoreniu zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo nie.

Správnym nie je ani tvrdenie, podľa ktorého pri rozhodovaní o uplatnenom nároku sa malo vychádzať jedine z predloženej zmenky predstavujúcej samostatný abstraktný záväzok neakcesorickej povahy. Smernica Rady č. 87/102/EHS z 22.12.1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru nezakazuje používanie zmienek v spotrebiteľských zmluvách, ale zo znenia Čl. 10 jednoznačne vyplýva, že členské štáty môžu povoliť ich používanie v spotrebiteľských zmluvách iba vtedy, ak zároveň zabezpečia vhodnú ochranu

spotrebiteľa v takýchto situáciách. Pojem vhodnej ochrany spotrebiteľa treba vykladať so zreteľom na Čl. 14 uvedenej smernice, ktorá zakazuje znížiť štandard ochrany spotrebiteľa. Vhodnú ochranu spotrebiteľa je preto potrebné chápať ako celkový právny rámec ochrany spotrebiteľa vyplývajúci z predpisov práva únie a judikatúry Súdneho dvora zahŕňajúci aj povinnosť vnútroštátnych súdov ex offio skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Hlavným rizikovým prvkom z pohľadu ochrany spotrebiteľa je abstraktný charakter zmenky, ktorý nepripúšťa, aby súd pri uplatňovaní zmenky prihliadal na kauzu pôvodného právneho vzťahu, t.j. aby hodnotil pôvodnú zmluvu o spotrebiteľskom úvere a skúmal, či táto obsahuje nekalé zmluvné podmienky. Spotrebiteľ takisto nemá oprávnenie robiť voči majiteľovi zmenky námietky, ktoré sa zakladajú na jeho vlastných vzťahoch k predošlému majiteľovi, t.j. veriteľovi ktorý poskytol pôvodný spotrebiteľský úver. Rešpektovanie abstraktného charakteru zmenky je neprijateľné vo svetle judikatúry Súdneho dvora. Súdny dvor už totiž vyslovil všeobecnú zásadu, v zmysle ktorej špecifiká súdneho konania, ktoré prebieha v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom nemôžu predstavovať skutočnosť spôsobilú ovplyvniť právnu ochranu, ktorá podľa ustanovení Smernice Rady č. 93/13/EHS spotrebiteľovi musí byť poskytnutá, čo potvrdzuje aj Čl. 14 Smernice Rady č. 87/102/EHS. Ak totiž pri vymáhaní dlžnej sumy z indosovanej zmenky vnútroštátny súd vôbec nemá možnosť hodnotiť obsah spotrebiteľskej zmluvy a rozhodnúť o nekalosti niektorých zmluvných podmienok, ide o drastické zníženie právnej ochrany prináležiacej spotrebiteľovi a o porušenie zásady efektivity. V takomto právnom režime je totiž nemožné alebo minimálne neprimerane ťažké, aby sa spotrebiteľ domohol ochrany svojich práv, keďže v konaní o vymáhaní pohľadávky nie je možné skúmať nekalosť zmluvných podmienok. Spotrebiteľovi samozrejme aj v takejto situácii ostáva možnosť uspokojiť veriteľa (nadobúdateľa indosovanej zmenky) a následne ho žalovať o náhradu škody, ale v zmysle ustanovenia § 17 zákona č. 191/1950 Zb., by spotrebiteľ musel v takomto prípade dokázať, že nadobúdateľ zmenky konal vedome na škodu dlžníka. Dokázať takúto skutočnosť samozrejme nie je nemožné, avšak dokazovanie tejto skutočnosti neprimerane sťažuje situáciu spotrebiteľa. Navyše je zrejmé, že takáto požiadavka nie je v súlade s právom únie, keďže ochrana spotrebiteľa v zásade nie je závislá od zavinenia veriteľa.

Abstraktný charakter zmenky bol spochybnený už v ustanovení § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase uzatvárania zmluvy o úvere. Podľa tohto ustanovenia v súvislosti s poskytovaním úveru od spotrebiteľa alebo inej osoby sa zakazuje splniť dlh zmenkou alebo šekom. Veriteľ smie prijať od dlžníka zmenku alebo šek na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru len ak ide o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia je maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške max. 30 % istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru. Zmenku prijatú, resp. vyplnenú veriteľom v rozpore s predchádzajúcou vetou veriteľ nesmie prijať a je povinný ju dlžníkovi kedykoľvek na požiadanie vydať. Ustanovenie tohto odseku platí aj v prípade zmeny majiteľa zmenky alebo postúpenia práv zo zmenky.

Vyššie uvedené ustanovenie teda výslovne zakazovalo splniť dlh zmenkou alebo šekom. Výnimku tvorila len zabezpečovacia zmenka zo zákonnými limitmi obmedzujúcimi výšku zmenkovej sumy. Právny predchodca žalobcu zákonný limit zmenkovej sumy vôbec nerešpektoval a zmenku napriek výslovnému zákazu prijal a následne ju previedol na žalobcu. Zmenka vystavená v rozpore s právnym predpisom predstavuje neplatný právny úkon podľa ust. § 39 Občianskeho zákonníka.

Pokiaľ ide o dohodu o vyplňovacom práve zmenky, táto ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre spotrebiteľa. Z uzatvorenej dohody žiadne informácie o dôsledkoch vystavenia zmenky pre žalovaného nevyplývajú. Žalobca a ani jeho právny predchodca sa svojej zodpovednosti za uzatvorenie neprijateľnej zmluvnej podmienky nemôžu zbaviť ani poukazom na princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedľuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech žalovaného. Kým rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa treba vyžadovať v najvyššej možnej miere, jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu odporuje požiadavka na podrobné znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovať v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu.

Okrem toho vystavením zmenky v rozsahu nad zákonom povolený limit, vzhľadom na povahu tohto cenného papiera, si žalovaný bez akýchkoľvek pochybností zhoršil svoje zmluvné postavenie. Potreba vystavenia a odovzdania zmenky právnomu predchodcovi žalobcu pritom pre žalovaného priamo vyplývala zo všeobecných úverových podmienok. V tejto súvislosti je právne významné ustanovenie § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie. V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. Dojednanie o zmenke nezohľadňujúce právne predpisy na ochranu spotrebiteľa odporuje ustanoveniu § 54 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, a preto je absolútne neplatné podľa ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka“.

S ohľadom na vyššie uvedené odvolací súd konštatuje, že súd prvého stupňa dospel k správne mu záveru, že zmenka, na základe ktorej sa žalobca domáha plnenia od žalovanej, je v rozpore so zákonom.

V prevyšujúcej časti odvolací súd rozsudok ako vecne správny potvrdil postupom vyplývajúcim z ustanovenia § 219 ods. 1, 2 O.s.p.

O trovách konania vo vzťahu k zastaveniu konania v časti a o trovách odvolacieho konania účastníkov odvolací súd rozhodol podľa čl. 16 a 19 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 z 11.07.2007 tak, že náhradu trov konania vo vzťahu k zastaveniu konania v časti nepriznal, nakoľko bol to žalobca, ktorý svojim dispozičným úkonom zaviniť zastavenie konania (§ 224 ods. 1 v spojení s § 146 ods. 2 O.s.p.); čo sa týka trov odvolacieho konania žalovanej ich nepriznal, nakoľko návrh na priznanie trov odvolacieho konania nebol odvolaciemu súdu predložený (§ 224 ods. 1 v spojení s ust. § 151 ods. 1 a § 142 ods. 1 O.s.p.) a žalobca, ktorý bol v odvolacom konaní neúspešný, právo na náhradu trov odvolacieho konania nemá.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.